

C. Petrescu și „noua structură” a romanului proustian

Teoria sincronismului: sensuri ale termenului date de C. Petrescu

- **Sincronizarea literaturii române** cu literatura europeană și cu *formula romanescă proustiană*.
- Sincronizarea **literaturii** unei epoci cu **filosofia** și **știința** acelei perioade.
- *Formula romanului obiectiv*, de factură *balzaciană*, *dostoievskiană* sau după modelul lui *Tolstoi*, este **considerată depășită**, singura formulă literară romanescă acceptată fiind cea **proustiană** („*Până la Proust, toți romancierii își construiesc cărțile tipizant și raționalist*”). Noul sens al definiției sincronismului își are punctul de plecare în filosofia lui Bergson și în cea a lui Husserl.

Elemente proustiene în romanul lui C. Petrescu:

- **Perspectiva unică** și *subiectivă* - instanța narativă: *personajul narator* St. Gheorghidiu.
- **Timp** *subiectiv* al *duratei pure*.
- **Narațiune** la *persoana. I*
- *Procedeele moderne* al **analizei psihologice** prin *introspecție*.
- Construcție romanescă condiționată de **fluxul memoriei involuntare** și de meandrele introspecției.
- **Lipsa** unei *stricte cronologii* a evenimentelor.
- **Tema** obsedantă a *cunoașterii proprii*.
- Îl parafrazează pe Proust: „*Ca să evit asemenea grave contradicții, ca să evit arbitrariul de a pretinde că ghicesc ce se întâmplă în cugetele oamenilor, nu e decât o soluție: să nu descriu decât ceea ce văd, ceea ce aud, ceea ce înregistrează simțurile mele, ceea ce gândesc eu. Asta-i singura realitate pe care o pot povesti. Dar asta-i realitatea conștiinței mele. Din mine însumi nu pot ieși.*” (C. Petrescu, Teze și antiteze).

Elemente de noutate față de formula proustiană:

- Problema calofilismului în artă, C. Petrescu optând pentru **anticalofilism stendhalian** (refuzul stilului frumos, cizelat, artificial, care, în perspectiva scriitorului român, ar diminua din autenticitatea actului mărturisirii): „*exprimarea în scris, cu maximă sinceritate, a ceea ce a simțit, a ceea ce a gândit (...). Fără stil, fără caligrafie, fără ortografie*”. Spre deosebire de M. Proust, „*acel meșteșugar superior din rasa ceasornicarilor elvețieni*”, scriitorul român refuză cizelarea clasică a limbajului literar.
- El nuanțează înțelesul noțiunii de **autenticitate** asociindu-i conceptul de **substanțialitate**: sesizarea esenței prin metoda fenomenologiei lui Husserl (punerea în paranteze a evenimentelor în vederea reținerii generalului). Apelând la *intuiție* ca mijloc de cunoaștere se urmărește realizarea *autenticității* (Proust). Dar *realitatea autentică* este una *esențializată*. *Emoția* este controlată de *luciditate*. **Autenticitatea** este **trăirea substanțială**. *Inconștientul pur* este o *imposibilitate*. Intuiția trebuie *condiționată de intelect*. (C. Petrescu).
- *Memoria involuntară, durată pură* vor fi **ordonate** prin semnificație de către **rațiune**. **Finalitatea cognitivă conferită memoriei** îl separă pe C. Petrescu de scriitorul francez.
- C. Petrescu *adâncește subiectivismul perspectivei naratoriale prin relativizare*. La Proust, naratorul e subiectiv, intradiegetic, implicat, dar rămâne unic. C. Petrescu introduce **dialogul polifonic al vocilor narrative**. Aceleași evenimente, aceleași persoane se vor răsfrânge diferit în oglinda subiectivității mai multor naratori: „*Nu putem cunoaște nimic absolut decât răsfrângându-ne în noi înșine*”. (C. Petrescu, Patul lui Procust).

Diferențe la nivel tematic:

- prezența unor mari scene balzaciene de grup; tema balzaciană a unei moșteniri; tipologie balzaciană: avarul arivistul;
- tipul intelectualului rafinat dar nu blazat, decadent sau nevrotic, ci trăind cu intensitate eminesciană febra căutării absolutului;
- tema stendhaliană a iubirii și a orgoliului;